

Η ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

(ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ)

ίνα ἡδυνάμην νὰ ἐκλέξω ὑπόθεσιν λόγου ἄλ-
λην διὰ τὴν ἀξιόλογον « ΠΟΙΚΙΛΗΝ ΣΤΟΑΝ », ἣ
ἐκείνην, ἣτις ἐκ τῶν σπλάγγων τῆς γυναικειᾶς
καρδίας ἐξερχομένη καὶ διὰ τῆς εὐσεβείας
συνανυψοῦσα τὰς συμπαθῶς πρὸς ταύτην δια-

κειμένης, πρὸς αὐτὴν τὴν καρδίαν τῆς γυναικὸς ν' ἀποτείνεται, δια-
νοίγουσα ὀρίζοντα καθηκόντων εὐρύτερον καὶ προθέτουσα ἐνώπιον τῆς
εὐγενοῦς αὐτῆς ψυχῆς εἰκόνα βίου ὑψηλοτέρου καὶ θειοτέρου; Ἄν ὁ
ἄνθρωπος ἀπὸ τοῦ νοῦς αὐτοῦ συνήθως ὁρμώμενος πρὸς τὴν καρδίαν, κατέ-
χεται κατὰ τὰς τοῦ βίου κοινωνικὰς συναλλαγὰς, ἡ γυνή, παρ' ἣ
τὸ κύριον τῆς ἐνεργείας ὄργανον, δι' οὗ ἡ οἰκιακὴ τηρεῖται εὐδαιμονία,
εἶνε αὐτὴ ἡ καρδία, ἀπὸ ταύτης μεταφέρει τὰς ἰδέας καὶ δοξασίας
αὐτῆς πρὸς τὴν ἀσθενεστέραν ἀλλὰ πολλὰκις λεπτοτέραν αὐτῆς δια-
νοίαν. Ὅθεν, ὅπως ἀπαντήσω εἰς τὴν εὐγενῆ πρόσκλησιν τοῦ παρόν-
τος ἡμερολογίου, λαμβάνω ὡς ὑπόθεσιν τῆς μικρᾶς μου διατριβῆς τὴν
Παιδαγωγικὴν ἀνάλυσιν ἡρωίδος τινὸς τῆς μυθικῆς τῆς Ἑλλάδος
ἐποχῆς, δι' ἧς καθαρῶς διορᾶται ποίαν καὶ τίνα ὑψηλὴν ἰδέαν τῆς
ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσεως τῆς γυναικὸς, ὡς θυγατρὸς καὶ ἀδελφῆς, εἶ-
χον οἱ πατέρες ἡμῶν πρὸ 2,250 ἐτῶν.

Τὸ πρότυπον τοῦτο τῆς γυναικειᾶς ἀρετῆς, παρέχει ἡμῖν ὁ κορυφαῖος
τῶν τραγικῶν τῆς Ἑλλάδος ποιητῶν ὁ Σοφοκλῆς, διὰ τῆς Ἀντιγόνης.

Ἄποφεύγουσα πᾶσαν φιλολογικὴν ἢ φιλοσοφικὴν κρίσιν ἐπ' αὐτοῦ
τοῦ δράματος, ὑποθέτουσα δὲ κατ' ἀνάγκην γνωστὴν καὶ αὐτὴν τὴν
μυθικὴν τοῦ προκειμένου δράματος ὑπόθεσιν, περιορίζομαι εἰς ἐκείνας
μόνον τὰς παρατηρήσεις, ὅσαι δύνανται νὰ ὦσι προσिताὶ πρὸς τὴν
παιδαγωγικὴν κρίσιν.

Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΕΧΑΓΙΑΣ

Ὅσακις ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ πίστις σαλεύεται, ἡ ἠθικὴ διαφιλονεικεῖται, τὸ σόφισμα τὸ κριτήριον τῶν πράξεων ἀπὸ τῆς γενικωτέρας καὶ ἀσφαλεστέρας συνειδήσεως εἰς τὴν παρ' ἐκάστῳ ἀτομικὴν ὑποβιβάζει, σύγχυσις δὲ καὶ ταραχὴ ἐπέρχεται ἐκάστῳ ὡς πρὸς τὴν καθάραν τοῦ καθήκοντος ἔννοιαν καὶ τὴν ἐλευθέραν τοῦ πρακτέου κατὰ τὴν σύγκρουσιν τῶν καθηκόντων ἀφίσεων, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐπτοημένος ἀδυνατεῖ νὰ διακρίνη τὸ καλὸν τοῦ κακοῦ, τὸ δίκαιον τοῦ ἀδίκου, τὸ ὄσιον τοῦ ἀνοσίου, τότε χαλαροῦνται πάντες οἱ δεσμοὶ τοῦ κοινωνικοῦ, πολιτικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ βίου, ἡ διάνοια σκοτιζομένη ἀπόλλυσι τὴν ἑαυτῆς πτῆσιν, ἡ ποίησις πενθοῦσα φεύγει τὰς πόλεις, ἡ δὲ τέχνη, ἐστερημένη προτύπων ἠθικοῦ κάλλους, δουλικῶς ἐξυπηρετεῖ τὰς φαντασιώδεις παρ' ἐκάστῳ νοσώδεις ὀρέξεις καὶ διαθέσεις, δημιουργοῦσα τέκνα, ἀφ' ὧν μάρτην ζητεῖ ὁ φιλόκαλος ἔμπνευσιν καὶ πίστιν. — Ἡ ἐποχὴ αὕτη κριτικὴν παριστάσα μορφήν βίου, μορφήν ἀγώνων καὶ στάσεων, πάλης καὶ καταδιωγμοῦ, εὐτυχῶς οὔσα σύντομος, χαρακτηρίζεται συνήθως ὡς μετατροπῆς ἐποχῆς. — Ἐν ἐκάστη δὲ τοιαύτῃ, ἀναφαίνονται ἐν τῷ μέσῳ τῆς ταλαντευομένης κοινωνίας ψυχαὶ εὐσταθεῖς, ἐν αἷς ἡ καθαρὰ τοῦ πρακτέου ἔννοια καὶ ἡ ζωηρὰ τῆς πίστεως εἰκὼν, ἡ λαμπρὰ καὶ πτερυγίζουσα ἐλπίς τοῦ μέλλοντος συγκροτοῦσι τὰ ἀληθῆ τοῦ δικαίου βίου στοιχεῖα, δι' ὧν ὀρίζεται τί τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδίκον, τί τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. — Αἱ ψυχαὶ αὗται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι τὰ ἱερὰ θύματα, ἅτινα ἀπαιτεῖ ἀπαραιτήτως ὁ ἀνώμαλος κοινωνικὸς βίος πρὸς ἴδιον ἑαυτοῦ ἀγνισμόν καὶ πρὸς σωτηρίαν τῶν ταλαντευομένων. Τὰ θύματα ταῦτα, ὄντα γεννήματα καὶ τέκνα αὐτῆς ταύτης τῆς ἐν μετατροπῇ κοινωνίας, φέρουσι ἀνεξάλειπτον τὴν σφραγίδα τῆς ἐμπνεύσεως τῶν σωτικωτέρων ιδεῶν καὶ αἰσθημάτων, ὧν λεληθότως ἕκαστος φέρει ἐν ἑαυτῷ τὰ σπέρματα, καὶ δι' ὧν ὁ φιλόκαλος κριτὴς κατὰ τὴν ὑψηλὴν τοῦ καθήκοντος στιγμὴν, δύναται νὰ διακρίνη ταύτην ἐπὶ τοῦ ἀγωνιζομένου δικαίου. Διὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν κατὰ τὰς ὅλως θεωρητικὰς μελέτας ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων τῆς κοινωνίας, συλλαμβανουσι ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ὑψηλοτέραν τινὰ τοῦ καθήκοντος ἰδέαν, ὀλίγιστοι δ' εἰσὶν οἱ ἐκλεκτοί, οἵτινες τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ κάλλος τῆς ἰδέας ἐκείνης βαθέως συναισθανόμενοι, ὕμνωνται ἀκατασχέτως πρὸς πραγματοποίησιν αὐτῆς, καὶ δαίμονιοῦντες ὅλως, ἀμβλυωποῦσι πρὸς τοὺς κινδύνους, τὰς ταραχὰς, τὰς κατακρίσεις καὶ συκοφαντίας,

μέχρις οὐ ἰσχυροτέρα δύναμις, δι' αὐτοῦ τοῦ θανάτου ἢ καὶ τῆς ἐλευθέρας αὐτῶν αὐτοθυσίας, θέσῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου. — Ὁ ἀγὼν τότε τῶν περὶ αὐτὰς παύει, ἡ σύγχυσις τῶν ψυχῶν καθαρίζεται, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς διανοίας τῶν δικτῶν ἀνοίγονται καὶ τὸ ὕψος τοῦ θύματος ἐν τῇ οὐρανῷ αὐτοῦ λάμπει καταφαίνεται! Εἶναι στιγμή, καθ' ἣν ἐξεγείρεται εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀπίστων ἡ πίστις, μονιμοποιεῖται ἡ σαλευομένη ἐλπίς, καὶ κατέρχεται ἡ θεία χάρις μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ὅπως διὰ τῆς ἀληθοῦς μετανοίας ἐξαγνίσῃ τοὺς ἁμαρτήσαντας! Εἶναι δὲ ἀνάγκη, φαίνεται, χάριν τῶν πολλῶν θύματος ἑνός. Ἡ πάθησις τούτου εἶναι κλίμαξ, δι' ἧς συνδέεται ἡ μικροψυχος καρδία πρὸς τὴν ἑαυτῆς ποθομένην πίστιν! Τοιαύτην μεγαλοπρεπῆ εἰκόνα παρίστησιν ἡμῖν διὰ τῆς Ἀντιγόνης ἡ οὐράνιος τῆς δραματικῆς ποιήσεως μοῦσα.

ΑΝΑΛΥΣΙΣ

Ἡ μεγαλοπρεπὴς τῶν Θηβῶν πόλις μετὰ πόλεμον μακρὸν καὶ μάχην φοινικὴν κατὰ τὴν τῶν Ἀργείων ἐπίθεσιν πρὸς τὰς πολυπύργους τῆς ἑπταπύλου πόλεως ἐπάλλξει, μετὰ τὴν ἀλληλοκτονίαν τῶν κρατούντων ἀδελφῶν, τὴν μὲν πολιτικὴν ἀρχὴν παραδίδωσιν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κρέοντος, τοῦ θείου τῶν ἀδελφῶν, τὸν δὲ πρὸς τοὺς Θεοὺς ὕμνον τῆς ἑαυτῆς σωτηρίας ἐκ χαρᾶς ἅμα καὶ εὐγνωμοσύνης παρασκευάζεται νὰ τονίσῃ εὐλαβῶς καὶ εὐθύμως περὶ τοὺς εὐστήλους ναοὺς, ἀφ' ὧν ὁ πολυαἰμῶν Ἄρης, τοσοῦτω θριαμβευτικῶς τὸν ἐπικείμενον βέβαιον εἶχεν ἀπομακρύνει ὄλεθρον.

Τὴν ταραχὴν διαδέχεται γαλήνη εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πολιτῶν, τὴν ὁρμὴν καὶ τὴν κίνησιν ἡ ἡρεμία καὶ ἡ ἀκίνησία τοῦ στρατοῦ, τὴν θύελλαν καὶ καταιγίδα τοῦ αἰθέρος διασκορπίζει ὁ τῶν Θηβῶν προστατῆς Ἡλῖος. Τὰ πάντα προπαρασκευάζουσι στιγμήν ἐκπληρώσεως καθήκοντος θρησκευτικοῦ, οὕτινος ἀνάγκην ἔχει σύμπασα ἡ πόλις, ὅπως ἐπανεύρῃ τὴν προτέραν αὐτῆς γαλήνην καὶ ἡσυχίαν. Εἰς μόνος ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ συνειδήσει αὐτοῦ, παρασκευάζει τὴν μέλλουσαν ταραχὴν τῶν φιλησύχων πολιτῶν καὶ διὰ τῆς ἀφοροσύνης αὐτοῦ μέλλει νὰ ἐπισπάσῃ ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ οἴκου τὴν ἀπαι-

τητον τῶν θεῶν τιμωρίαν. Συγκαλεῖ ὁ Κρέων τὸ Συμβούλιον τῶν γερόντων πρὸ τῶν ὑποίων ἐκτυλίσσει τὸ σόφισμα τῆς ἐν αὐτῷ ἠθικῆς πάλης, καταδεικνύων αὐτὴν ταύτην ὡς τὴν ὑφίστην τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, ἀγωνίζεται παντὶ λόγῳ νὰ προκαταλάβῃ τὰς συνειδήσεις τῶν πεπειραμένων τούτων τῆς πόλεως φυλάκων. Καὶ ὅσῳ ἰσχυρότερος εἶναι ἡ ἐν αὐτῷ φωνὴ τῆς ἀδίκου ἀποφάσεως, τόσῳ θρασύτερος καὶ κομπωδέστερος φαίνεται ὑπερμαχῶν τῆς πόλεως, καὶ συνενόχους θέλων νὰ προσλάβῃ τὴν ἰσχυρὰν ταύτην μερίδα τῶν πολιτῶν, ἐπιζητεῖ νὰ μερισθῇ τὴν εὐθύνην τῆς ἄσεβοῦς αὐτοῦ πράξεως μετὰ πολλῶν ἄλλων, νομίζων οὕτως, ὅτι δύναται νὰ σκοτίσῃ ἐν ἑαυτῷ τὴν συνείδησιν καὶ νὰ σιγήσῃ τὴν φωνὴν αὐτῆς, ἣτις ἀπὸ τῆς ὥρας ἤδη τῆς αἰρέσεως ζωηρῶς ἐν αὐτῷ εἶχεν ἐξεγερθῆ! — Τὴν δὲ μέλλουσαν συμφορὰν ἡ καρδιά ἀπάντων τῶν πολιτῶν ἄρχεται συναισθανομένη καὶ περίφοβοι πάντες κρατοῦσι τὴν κρίσιν αὐτῶν ἀπηωρημένην. Ἡ δὲ χαρὰ, ἣτις δικαίως ἔπρεπε νὰ κατέχη τὰς καρδίας, ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὸν φόβον.

Ὁ αἰθὴρ σιγῆ σιγὴν θανάτου, οὐδεμία ἀνέμου πνοή, οὐδεμία φύλων κινήσεις! οὐδεμία ὀρνέων πτήσις, οὐδὲν μάντευμα, οὐδεμία νεφέλης σκιὰ τὰς καυστικὰς τοῦ μεγαλοπρεποῦς δίσκου τοῦ ἡλίου ἐπισκιάζει. Ἡ φύσις σύμπασα, οἱ Θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι φαίνονται ἐν ἀπεκδοχῇ μεγάλου τινὸς γεγονότος! Ποῖον ἄρα μέλλει νὰ τελεσθῇ τῆς φύσεως μυστήριον; Τί τὸ κοινὸν μεταξύ ἀνθρώπων καὶ στοιχείων; Μήπως ἐμφάνισις τις μεγάλης Θεότητος ἐπὶ τῆς ἐπτοημένης πόλεως τῶν Θεῶν μέλλει νὰ διασκορπίσῃ τὸ σόφισμα τῆς μελετωμένης ἀμαρτίας; Ἡ μήπως ἐνσάρκωσις τις γενήσεται αἰωνίου καὶ ἀπαραγράφου τινὸς νόμου τῶν Θεῶν! Ἀκούσατε!!!

Κρέων ὁ νέος τῶν Θεῶν βασιλεὺς κηρύττει, ὅπως, ἐκ τῶν δύο φονευθέντων ἀδελφῶν Ἐτεοκλέους καὶ Πολυνείκους, τὸν μὲν νὰ θάψῃ ἡ πόλις ἐπαξίως τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀτυχοῦς Πολυνείκους νὰ ἐκθέσῃ βαρὰν τῶν ὀρνέων καὶ ἐγκαταλείψῃ αὐτὸ ἄταφον, ἄκλαυστον καὶ ἀκτέριστον. Τοῦ δὲ κηρύγματος τούτου προσκαλεῖ φύλακας τοὺς γέροντας τοῦ Θηβαϊκοῦ Συμβουλίου, ὅπερ ἀποποιεῖται τὴν φυλακὴν τοῦ πτώματος, ὑποδεικνύον ὡς καταλλήλους φύλακας αὐτοῦ νεωτέρους, ταπεινοτέρους, καὶ ἀπειροτέρους τῆς πόλεως ἀνθρώπους. Ἡ πόλις τῶν Θεῶν ἄλλα φρονεῖ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῆς, συμμερίζεται δὲ τὴν γνώμην ταύτην καὶ τὸ Συμβούλιον, ἐννοεῖ

τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τοῦ κηρύγματος, ἀλλὰ σιγᾶ διότι πρέπει νὰ κρατῆ τὸ ἰσοῦγιον μεταξύ τῆς νέας ἀρχῆς καὶ τῶν πολιτῶν, τῶν προλήψεων τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας! ἡ δὲ μέριμνα, μὴ ἡ ἀποδοκιμασία αὐτοῦ ἐξεγείρῃ ἐν τῇ πόλει νέας ταραχὰς καὶ νέους ἐμφυλίους πολέμους, ἀναγκάζει αὐτὸ ἐκ φόβου οὐχὶ πρὸς τὸν τύραννον, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐπαπειλοῦσαν τὴν πόλιν δυστυχίαν νὰ σιωπᾷ πρὸς συνείδησιν.—Τὸ Θέατρον ὑπὸ τῶν προαισθημάτων καὶ τῶν ἰδεῶν τούτων προκατειλημμένον ἐκ δεισιδαιμονίας ἢ καὶ ὑπὸ μυστικοῦ τινος θρησκευτικοῦ προαισθήματος κατεχόμενον, ἀναμένει μετ' ἀνυπομονησίας, περιεργείας ἅμα καὶ πόθου τὴν γενναίαν καὶ ὑψηλὴν ψυχὴν, ἥτις τὴν οὐράνιον ταύτην τοῦ ἡρωϊσμοῦ εἰκόνα μέλλει ἐνώπιόν του νὰ διαδραματίσῃ! — Ἐξέρχεται τῶν αὐλείων πυλῶν Ἀντιγόνη ἡ θυγάτηρ τοῦ Οἰδίποδος, τὸ σέμνωμα τῆς υἱικῆς ἀφοσιώσεως, ἡ ἰσχυρὰ καὶ θελκτικὴ εἰκὼν τῆς ὑψηλῆς καὶ θείας ἀγάπης, δι' ἧς καὶ μόνης διαδραματίζονται ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ἔργα! — Κόρη σεμνὴ καὶ αἰδήμων, ἀπέρριτον φέρουσα στολὴν, μὲ βῆμα μόνιμον, σταθερὸν καὶ ἀποφασιστικόν, προβάλλει ἐπὶ τῆς σεμνῆς καὶ ἀγνῆς αὐτῆς μορφῆς τὸ ἐμβριθὲς, γαλήνιον, καὶ διὰ τῆς ἡρωϊκῆς ἀποφάσεως κεχρωματισμένον μέτωπον! Εἶναι εἰκὼν εὐγενοῦς ψυχῆς, ἐν ἣ, ἐλευθέρᾳ βουλήσει ἐναντίον τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς διαταγῆς τῶν ἀρχῶν καὶ ἐναντι τῆς ἀπαραιτήτου τιμωρίας, ἐγένετο ἤδη ἡ ὑψηλὴ αἴρεσις τοῦ πρακτέου, ἥτις παρέχει αὐτῇ καὶ τὴν πρὸς τὸν θάνατον ἀφοβίαν. — Συγκινεῖ ἡ ὄψις αὐτῆς τοὺς πάντας καὶ ἐκ τῶν καρδιῶν ἀπάντων διαδοχικῶς ἀποσπᾷ τὴν ἐκπληξιν, τὸν θαυμασμόν, τὸν ἔλεον, τὸν οἶκτον καὶ τὸν ἔρωτα. Ἀντίθεσις ὄντως γραφικὴ παρίσταται μεταξύ τοῦ φρονήματος αὐτῆς καὶ τῆς καρδίας! Ὁ δὲ λεπτὸς καὶ ἐξησκημένος τοῦ Ἀθηναίου ὀφθαλμὸς, διακρίνει ἐπὶ μὲν τοῦ γενναίου στήθους αὐτῆς τοὺς ἱεροὺς καὶ ἰσχυροὺς παλμοὺς τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης πηγῆς τῆς ἡρωϊκῆς αὐτῆς δυνάμεως, ἐπὶ δὲ τοῦ μετώπου τῆς παρθένου, ἀναγινώσκει τὴν ἰσχυρὰν ἀπόφασιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὑψίστου τῶν καθηκόντων, ἐνῶ τὸ βλέμμα αὐτῆς ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ἐν μόνον βλέπει πρὸ αὐτῆς, τὸ ἠτιμασμένον καὶ κατακείμενον σῶμα τοῦ φιλάτου αὐτῆς ἀδελφοῦ ἄκλαυστον καὶ ἄταφον. — Ὁρφανὴ πατρὸς, ἐστερημένη τῶν εὐλογιῶν τοῦ οἴκου καὶ πρὸ μικροῦ ἀπορφανισθεῖσα δύο φιλάτων ἀδελφῶν ἀπομονοῦται, καὶ ἐν τῇ ἐρημίᾳ τῆς καρδίας αὐτῆς πιστεύει, ὅτι μόνῃ ἢ μετὰ τῶν ἀποθανόντων αὐτῆς οἰ-

κείων ἐν τῷ Ἄδῃ συνέντευξις δυνήσεται νὰ πληρώσῃ τὸ κενὸν τῆς καρδίας αὐτῆς. — Πρὸς τί λοιπὸν πρέπει νὰ ζήσῃ, μετὰ τόσα καὶ τοιαῦτα ἀλλεπάλληλα τοῦ οἴκου αὐτῆς δυστυχήματα;! Ἄλλ' ἐνθυμείται, ὅτι μένει εἰσέτι αὐτῇ, ἀδελφὴ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων τοῦ Κρέοντος, ἡ χαρίεσσα καὶ τρυφερὰ Ἰσμήνη, ἣτις τῆς γυναικείας αὐτῆς φύσεως πλήρη συνειδήσιν ἔχουσα, ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ παρακούσῃ τις εἰς τὰ κηρύγματα τοῦ ἄρχοντος; Ταύτην προσκαλεῖ ἡ Ἀντιγόνη ἐξω τῶν ἀνακτόρων καὶ φαίνεται ποθοῦσα, ἐξ ὑπερβαλλούσης στοργῆς καὶ πρὸς αὐτὴν καὶ πρὸς τοὺς θανόντας, νὰ καταστήσῃ συμμέτοχον τῆς ἱερᾶς ἀποφάσεως καὶ νὰ συναποθάνῃ μετ' αὐτῆς. — Δύο ἐναυθὰ παρίστανται ἀντίθετοι χαρακτῆρες γυναικῶς, καὶ ἐφ' ἑκάστου τούτων καθαρῶς διακρίνει ὁ Ἀθηναῖος τίς εἶναι ἡ γυνὴ καὶ τίς δύναται νὰ ᾔναι!!

Κατὰ τὰς μεταβατικὰς τῶν κοινωνιῶν περιόδους ἰσχυροὶ νόες, θερμαὶ καρδίαι, ζωηραὶ καὶ ἐμβριθεῖς ἀντιλήψεις, ἐν εὐλαβείᾳ τῶν νοημάτων καὶ αἰσθημάτων γεννῶσι συνήθως τοὺς ἀρχηγούς τῶν φιλοσοφικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν σχολῶν, ὧν ἕκαστος δυσφορῶν πρὸς τὰς συγχρόνους ἠθικὰς κοινωνικὰς ἀνωμαλίας καὶ διψῶσαν ἔχων τὴν ψυχὴν πρὸς εὐγενεστέραν ὑπαρξίν, ἐν ᾗ δύναται ἡ καρδιά νὰ εὕρῃ τὴν ἑαυτῆς ἀνάπαυσιν καὶ εὐδαιμονίαν, δημιουργῶς γίνεται νέας τινὸς παραστάσεως κατ' ἰδέαν βίου ἢ μορφῆς τέχνης. Ἡ δὲ στιγμή τῆς δημιουργικῆς ταύτης καὶ θείας δυνάμεως, οὔσα ἐξαλλος ἐν τῇ ἀντιλήψει αὐτῆς, προθέτει πρὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἀλλὰ φιλοκάλων καρδιῶν τὸ κατ' ἰδέαν βίου εὐγενεστέρου καὶ ὑψηλοτέρου, ἐνθα εὐρίσκει ἡ καρδιά τὴν ἑαυτῆς ἱκανοποίησιν. Τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ στιγμή καθ' ἣν ἀντελήφθη καὶ ὁ Σοφοκλῆς τὴν γυναῖκα κατὰ τὴν ἀνώμαλον τότε Ἀθηναϊκὴν κοινωνίαν, ἐν ᾗ δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον ἦτο νὰ ὑπερπηδῆσῃ ἡ γυνὴ τὰ ὅρια τοῦ γυναικωνίτου, ὅπως συναντηθῇ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐν ἰσότητι πνευματικῆς ζωῆς, εὐσεβοῦς βίου καὶ ἐλευθερωτέρας καὶ ἠθικωτέρας σκοπίμου ἐνεργείας. — Ὑπὸ τὴν κατάραν τῆς τότε Ἀθηναϊκῆς κοινωνίας καὶ ὑπὸ τὰς συκοφαντίας κακοβούλων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εὐρίσκετο σύγχρονος γυνὴ, σεβαστὴ καὶ σοφῆ, τιμῶσα τὸ γυναικεῖον φῶλον. Τὸ δὲ μέγα αὐτῆς ἀμάρτημα ἦτο, ὅτι ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης εἶχεν ἀποκαλύψει πρὸ τῆς συνειδήσεως αὐτῆς, ὅτι ἦτο ὄντοτης ἐλευθερία εἰς τοὺς αὐτοὺς θρησκευτικούς, κοινωνικούς καὶ ἠθικούς ὑποκειμένους νόμους, εἰς οὓς καὶ ὁ ἀνὴρ, δι' αὐτὴν τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς.

Οἱ φιλόσοφοι, ἠθολόγοι, καλλιτέχνη γράφουσι, συζητοῦσι, γλύφουσι καὶ διὰ πάσης τέχνης μορφῆς παριστώσι τὴν ἀξιοπρέπειαν, τὸ μεγαλειόν, τὴν ἀρετὴν τοιαύτης τινὸς γυναικὸς. — Ὑπὸ τῶν τοιούτων ἰδεῶν ἐμφορούμενος καὶ ὁ μέγας τῆς ποιήσεως καλλιτέχνης, ἐξῆρε ἐν τῷ βίῳ τῆς γυναικὸς, τὴν θυγατέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, ἣν κατέστησε θεσμοφύλακα τῶν ἱερῶν τοῦ οἴκου συμφερόντων καὶ ἱερείαν τῆς εὐλαβοῦς στοργῆς τῆς καρδίας. Ὁ χαρακτὴρ λοιπὸν τῆς ἡμετέρας ἡρωίδος, εἶναι χαρακτὴρ ἐξοχος τῆς ὑπεράτης γυναικείας ἀρετῆς, ἥτοι χαρακτὴρ ἀγνῶς καὶ εὐλαβῶς ἐρώσεως καρδίας· ἡ δὲ ἰσχὺς καὶ τὸ ἀκατάβλητον τοῦ θάρρους αὐτῆς, οὐδόλως ἐλαττοῦσαι τὴν τρυφερότητα τῶν αἰσθημάτων αὐτῆς, εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἀφροσύσεως καὶ τῆς στοργῆς! Ἐξηγήθη ἤδη ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γυναικὸς τὸ συναίσθημα, ὅτι ἐδημιουργήθη φύλαξ τῶν ἱερῶν καὶ θεῶν συμφερόντων τῆς ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς τῶν καρδιῶν συναλλαγῆς, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐπικεῖται αὐτῇ ἡ τῶν συγχρόνων κατάρρα!

Αἱ προλήψεις καὶ τὰ πάθη τῶν ἀμβλυωπτόντων, ὁ φθόνος καὶ τὸ μῖσος τῶν πολεμίων πρὸς τὴν δύναμιν αὐτῆς, ἀποτελοῦσι τὰ στοιχεῖα τῆς βιωτικῆς πάλης καὶ τὸ μέσον τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτῆς βίου. Τοιοῦτος φαίνεται ὁ χαρακτὴρ τῆς Ἀντιγόνης! χαρακτὴρ, ὃν ἐσχημάτισαν αἱ συμφοραὶ τοῦ οἴκου, αἱ δεινοπάθειαι τοῦ πεφιλημένου ἀομμάτου αὐτῆς πατρὸς καὶ τέλος ὁ θάνατος προσφιλῶν ἀδελφῶν! χαρακτὴρ, ὅστις ἐσχηματίσθη ἐν μέσῳ ἀγώνων καὶ θυσιῶν δι' αὐτῆς τῆς παραδειγματικῆς αὐταπαρνησίας πρὸς πᾶσαν ἠθικὴν συναλλαγὴν τῆς καρδίας αὐτῆς. Ἡ εὐσεβὴς θυγάτηρ, ἡ ἀφρωσιωμένη ἀδελφὴ, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ ᾔνοι πιστὸς ὑπὲρ τῆς τῶν αἰωνίων καὶ ἀγράφων νόμων τῆς σεμνῆς ἠθικῆς. Εἶναι ἡ φυσικὴ καὶ κανονικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας, ἡ δ' εὐσεβὴς αὐτῆ καὶ κατ' ὀλίγον διαπαιδαγωγῆσις τῶν αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν κατ' ἀνάγκην διέπλεσαν τὴν ἡρωίδα ὑψηλοτέρων ἐφέσεων. Εἶναι ἡρωὶς, διότι ἐγένετο ἡρωὶς! διαδραματίζει βίον ἡρωϊκόν, διότι οὕτω διεπαιδαγωγήθη πρὸς τὸν βίον, διὰ τῆς καθ' ἑκάστην αὐτοθυσίας καὶ αὐταπαρνησίας αὐτῆς.

Ἡ δὲ Ἰσμήνη ἡ εἰκὼν τῆς ἐλαφροῦς χάριτος καὶ τῶν θελκτικῶν ἀλλ' ἀχρωματίστων τῆς γυναικείας καρδίας ἀρετῶν, εἶναι οὐχ ἥττον ἀδελφὴ τῆς Ἀντιγόνης. — Τρομάζει πρὸ τῆς τολμηρᾶς καὶ ἀφρονος προτάσεως τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, προτιθεμένης νὰ θάψῃ παρὰ τὰ κεκηρυγμένα τὸ σῶμα τοῦ Πολυνείκου. Παρκαλεῖ, κλαίει, θρηνεῖ, θέλει

ν' ἀποσπάσῃ τὴν προσφιλῆ αὐτῆς ἀδελφὴν ἐκ τοῦ προκειμένου κινδύνου, ἀλλὰ τέλος φοβουμένη δι' ἑαυτὴν ἀποποιεῖται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ ἀδελφοῦ. Μάτην ἀναμιμνήσκει εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς τὰς συμφορὰς τοῦ οἴκου καὶ τὴν θέσιν αὐτῶν, ὡς γυναικῶν, ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Ἄλλ' ἐννοεῖν χρὴ τοῦτο μὲν γυναῖχ' ὅτι
ἐφυμεν, ὡς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχομένα.

Καὶ αὕτη μὲν ἀσπάζεται τὸν συνήθη βίον διὰ νὰ ζήσῃ. ἡ δὲ Ἀντιγόνη εὐρίσκει τὴν ἱκανοποίησιν τῆς καρδίας αὐτῆς ἐν τῷ Ἄδῃ μεταξὺ τῶν ἀποθανόντων φιλτάτων αὐτῇ. Διατί τοῦτο; Διότι ἡ μὲν ἠγαπήσεν, ἡ δὲ νομίζει, ὅτι ἀγαπᾷ! Δικαίως δὲ ταπεινοῦται πρὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς καὶ ἐπέρχεται ἡ μεταξὺ τῶν καρδιῶν διαφωνία. Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ ταυτισθῶσιν; ὅταν ἡ μὲν ἀσπάζεται τὸν θάνατον ὑπὲρ τῶν θεοθεῶτων φιλτάτων, ἡ δὲ τὴν ἑαυτῆς ζωὴν ἐπιτημένην ἐνώπιον τοῦ κινδύνου,

Ἐγὼ μὲν οὐκ ἄτιμα ποιῶμαι, τὸ δὲ
βίᾳ πολιτῶν δρᾶν ἐφυν ἀμήχανος.

γεννηθεῖσα, λέγει φύσει ἀδύνατος τοῦ νὰ πράττῃ ἐναντία ὅλων τῶν πολιτῶν! Ἡ πρόφασις αὕτη ἀποχωρίζει τὰς δύο ἀδελφάς, ἡ δὲ Ἀντιγόνη καίτοι πρὸς τὸν βέβαιον βαδίζουσα θάνατον, μεριμνᾷ καὶ λυπεῖται διὰ τὴν τύχην τῆς Ἰσμήνης!

»ἀλλ' ἴσθ' ὅποιά σοι δοκεῖ, κείνον δ' ἐγὼ
»θάψω· καλὸν μοι τοῦτο ποιούση θανεῖν·
»φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι, φίλου μέτα.
»ἔσσια πανουργήσασ'· ἐπεὶ πλείων χρόνος
»ὄν δεῖ μ' ἀρέσκειν τοῖς κάτω τῶν ἐνθάδε.
»ἐκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι· σὺ δὲ, εἰ δοκεῖ,
»τὰ τῶν Θεῶν ἐντιμ' ἀτιμάσασ' ἔχε».

Γνωρίζει, ἡ Ἀντιγόνη πῶς πρέπει νὰ γίνῃ ἀρεστὴ εἰς ἐκείνους, εἰς οὓς μάλιστα πάντων πρέπει ν' ἀρέσκῃ καὶ ὅταν αἰ ἐν αὐτῇ δυναμεις καταπέσωσι τότε μόνον θέλει παύσει!—Πρὸς ταῦτα, καίτοι ἀσθενῆ ἔχουσα τὴν τοῦ καθήκοντος ἀντίληψιν ἡ Ἰσμήνη, ἀνομολογεῖ, ὅτι ὄντως φίλη πρὸς φίλους πορεύεται ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἀρχεται καὶ ἐν αὐτῇ ἡ συνείδησις τοῦ προκειμένου καθήκοντος

ἐξεγειρομένη. "Ὅθεν καὶ μετ' ὀλίγον, ὅταν πρὸ τοῦ Κρέοντος βλέψη τὸν βέβαιον τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς θάνατον, ἡ στοργὴ τῆς γυναικὸς διαμαρτύρεται κατὰ τῆς πρότερον ἀσθενοῦς κόρης καὶ θέλει νὰ συναποθάνῃ, μετὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς! Ἄλλὰ φεῦ! Δὲν δύναται νὰ συναποθάνῃ, διότι δὲν συνειργάσθη εἰς τὴν ὅσιν τοῦ καθήκοντος ἐκπλήρωσιν! πρέπει νὰ ζήσῃ διὰ νὰ ἐξαγισθῇ καὶ αὐτὴ ἐκ τῆς ἐξ ἀδυναμίας ἀμαρτίας, ἣν πρὸ τῶν ἱερῶν ἀδελφικῶν καθηκόντων ἠμάρτησεν!

Οὕτω λοιπὸν προπαρασκευάζει ὁ Σοφοκλῆς τὰς καρδίας τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸ μετ' ὀλίγον ἐνώπιον αὐτῶν διαδραματισθόμενον δράμα. Ἡ ἠρωϊκὴ τῆς Ἀντιγόνης πρὸς τὸν θάνατον παρασκευῆ, ὁ πείσμων καὶ ἐμπαθὴς παρὰ τῷ Κρέοντι ἐγωϊσμός, τὸ μυστικὸν καὶ μύχιον προαίσθημα τῶν πολιτῶν καὶ ἡ συντηρητικὴ τῶν πρεσβυτῶν τοῦ Συμβουλίου προσπάθεια, προπαρασκευάζουσι τὸ κριτήριον τῶν φιλοθεαμάτων Ἀθηναίων.—Καί!

Ὁ αἰθὴρ συνταράσσεται, λαϊλαψὶ ἀπροσδόκητος καὶ αἰφνίδια τὰ δένδρα πρόρριζα ἀνασπᾶ, νεφέλη πυκνὴ τὸν μέγαν δίσκον τοῦ μεσουρανοῦντος ἡλίου καλύπτει, οἱ κύνες ὀρυόνται, τὰ πτηνὰ περίφοβα πρὸς τὴν γῆν κατέρχονται, ζητοῦντα ἄσυλον καὶ καταφύγιον! οἱ δὲ φύλακες τοῦ σώματος τοῦ Πολυνείκου περίφοβοι καὶ συντεταραγμένοι προσπίζονται αὐτοὺς κατὰ τῶν στοιχείων! Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς γενικῆς ταύτης ταραχῆς ἀκούονται ὀξεῖς οἱ θρῆνοι τῆς Ἀντιγόνης, ἧτις, ὡς τὸ πτηνόν, λέγει ὁ ποιητῆς, ὅπερ εἰς τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἐπανακάμπτον καὶ μὴ εὐρίσκον τοὺς νεοσσοὺς αὐτοῦ, ὀξεῖας ἐκπέμπει φωνάς, οὕτω καὶ αὕτη ἐν σπαραγμῷ ψυχῆς τὸν φίλτατον αὐτῆ θρηνοῦσα ἀδελφόν, προσέρχεται καὶ πάλιν νὰ κωκύσῃ καὶ δι' ἐλαφρῶς γῆς νὰ καλύψῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ. Πρὸ οὐδενὸς δὲ πτόουμένη καὶ πρὸς τὰς ἀπειλὰς τῶν στοιχείων γενναίως ἀνθισταμένη, προσέρχεται κοιμίζουσα μεθ' ἑαυτῆς τὰ πρὸς τὴν ταφὴν ἀναγκαῖα, καὶ περιπτύσσεται ἐν στοργῇ ἱερᾷ τὸν κατακείμενον νεκρόν! — Ἀντιθέτως πρὸς τὴν εἰκόνα ταύτην, ὁ Κρέων μετὰ τὸ τυραννικὸν καὶ ἀσεβὲς αὐτοῦ κήρυγμα, καθ' ὃ οἱ θεϊότεροι τῶν κατ' ἄνθρωπον ἠθικοὶ νόμοι μέλλουσι νὰ παραβιασθῶσιν, εἶναι βέβαιος, ὅτι οὐδεμίαν ἀνθρωπίνην δύναμιν δύναται νὰ παρακούσῃ αὐτόν. Ἄλλ' ἀπατάται, διότι μετ' ὀλίγον φύλαξ τοῦ σώματος ἀσθμαίνων, σπεύδει ν' ἀποκαλύψῃ αὐτῷ, ὅτι ἀπενεμήθησαν τῷ Πολυνείκῳ αἱ τῆς ταφῆς τιμαὶ ἀπὸ ἀφανοῦς καὶ ἀγνώστου χειρός. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ φύλακος, ἐναντι τῆς τραγικῆς μορφῆς τῶν πρωταγωνιστούντων, περιστᾶ τὴν

ἀληθῆ κωμωδίαν ἐν τῇ ὑψηλῇ ταύτῃ ἱερᾷ τραγωδίᾳ! ἀντιπροσωπεύων τοὺς παρὰ τοῖς πολλοῖς φρονίμους καὶ τιμίους, ὧν ἡ μόνη μέριμνά ἐστ· ἡ τῆς ἰδίας αὐτῶν εὐζωΐας καὶ εὐεξίας σωτηρία! — Τὸ ἄκουσμα ἐξαιρεθίξει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Κρέοντος τὴν ὀργήν, τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν τυφλὴν ἐκδικήσιν κατὰ τοῦ τολμήσαντος νὰ παραβῆ τὰς ἀθηνεϊκάς αὐτοῦ διαταγὰς. Ὁ δὲ χορὸς ἀπὸ πολλοῦ ἤδη κατεχόμενος, ὑπὸ μυστηριώδους τινὸς ἀνησυχίας καὶ εὐλαβοῦς φόβου, «Βασιλεῦ, λέγει, φοβοῦμαι μήπως τὸ ἔργον τοῦτο ὑπὸ τῶν Θεῶν ἐτελέσθη»!

«ἄναξ, ἐμοί τοι μὴ τι καὶ θεήλατον
τοῦργον τόδ' ἢ εὐνοία βουλευεὶ πάλαι».

Εἶναι μουσικὴ προπαρασκευὴ τῶν καρδιῶν πρὸς τὸ μέλλον δραματικὸν οὐράνιον μέλος!! Πῶς ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῆ ὁ πολίτης Θεβαῖος, ὅτι θὰ εὐρεθῆ ἄνθρωπος θέλων, νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸν διὰ νὰ τελεσθῶσι τὰ διὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Πολυνεΐκου νομομισμένα τῆς ταφῆς; ἂν δέ τις τοιοῦτος εὐρεθῆ, βεβαίως Θεοὶ δι' αὐτοῦ ἐνεργοῦσι καὶ ἐπομένως τὸ ἔργον ἐστὶ θεῖον!! Φαίνεται δὲ, ὅτι ἡ πεπειραμένη καρδιά τῶν γερόντων, πιστεύει εἰς τὴν ὑπερτάτην ταύτην ἀρετὴν καὶ θαυμάζουσα τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ μεγαλοφυΐᾳ, μεγαλοψυχίᾳ, εὐσεβεῖ καὶ αὐταπαρησιᾷ αὐτοῦ, τονίζει τὸν θαυμάσιον ἐκείνον ὕμνον, ἔνθα κατ' ὀλίγον ἐκτυλίσσεται ἡ ἀληθὴς τοῦ καθ' ὅλου ἀνθρώπου εἰκὼν, καταφαίνεται δὲ καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς περὶ τούτου ἀντιλήψεως τοῦ ποιητοῦ. Καὶ ἐνῶ τοιαῦτα φρονεῖ ἐν ἀνατάσει ψυχῆς, παρουσιάζεται ἐνώπιον αὐτοῦ Ἄντιγόνη ἡ θυγάτηρ τοῦ Οἰδίποδος!

Εἰκόνα ἀντιθέσεων καὶ γραφικωτάτην παριστᾷ ἡμῖν ἡ στιγμή αὕτη, ὅτε ἡ Ἄντιγόνη ἄγεται ὑπὸ τοῦ φύλακος ἐνώπιον τοῦ Κρέοντος. Προσέρχεται σταθερῶ τῷ βήματι καὶ ἄνευ ἀντιστάσεως ἢ παρθένης, κάτω νενευκυῖα, φέρουσα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ἡρωϊκῆς ἀποφάσεως! Γαλήνη οὐράνιος καὶ μεγαλεῖον θεῖον περιχέεται περὶ αὐτὴν, ἀτενίζει δὲ γενναίως καὶ καρτερικῶς πρὸς τὸν θάνατον! Ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ Κρέοντος ἀναγινώσκειται ἡ παραχώδης τῶν παθῶν κίνησις καὶ τὸ τεταραχμένον αὐτοῦ βλέμμα προδίδει τὴν πάλιν τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὸν μετὰ τοῦ φύλακος διάλογον, ἀποκαλύπτει τοὺς κεκρυμμένους αὐτοῦ διαλογισμοὺς καὶ τοὺς φόβους στάσεων πολιτικῶν καὶ παραχῶν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς. Ἡ γαλήνη ἐνταῦθα, ἡ ταραχὴ ἐκεῖ, ἡ σταθερότης ἐπὶ τῆς γυναικὸς, τὸ ἀκατάστατον τῶν παθῶν

ἐπὶ τῆς μορφῆς τοῦ Κρέοντος, ἀποτελοῦσι παρὰδειγματικὴν ὄντως τὴν ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ἀρμονίαν· ἡ δὲ τῶν σεβασμίων γερόντων ὄψις διὰ τῆς ἐκπλήξεως καὶ τοῦ θαυμασμοῦ συμπληροῖ τὴν ὅλην εἰκόνα. Ἐνταῦθα διὰ τοῦ διαλόγου καθαρίζει ὁ ποιητὴς εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ θεάτρου τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν καὶ καταδεικνύει ἄνευ περιστροφῆς, ὅτι ἐν γνώσει καὶ διακρίσει τοῦ προκειμένου κινδύνου, ἐτελέσθη τὸ μέγα τῆς ἀδελφικῆς ἀφοσιώσεως ἔργον.

Ἐψοῦνται αἴφνης οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Ἀντιγόνης πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐξογκοῦται τὸ στῆθος αὐτῆς ὑπὸ ἐσωτερικῆς θείας δυνάμεως, ἐντείνονται ἐπὶ τοῦ μετώπου ἡ ἰσχὺς αὐτῆς, ἀποκαλύπτεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας τὸ θεῖον καὶ ὑψηλὸν τῆς ὑψηλῆς ἠθικῆς δόγμα, περιστοιχίζεται ἡ ἀσθενὴς κόρη ὑπὸ θείων καὶ ἀκαταβλήτων δυνάμεων, καὶ στηριζομένη ἐπὶ τοῦ δεξιῦ ποδός, ἡρωικῶς ἐν σταθερᾷ σοβαρᾷ καὶ ἀναλλοιώτῳ φωνῇ, ἀναφωνεῖ ἐνώπιον τοῦ Κρέοντος τὴν ὁμολογίαν τῆς ἑαυτῆς πίστεως, πρὸς ἣν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη παρεσκευάζετο μυστηριωδῶς πῶς τὸ θέατρον, ὁ χορὸς καὶ οἱ πολῖται Ἀθηναῖοι.

«Οὐ γὰρ τί μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τόδε, (φωνεῖ ἡ
 »Οὐδ' ἡ σύνοικος τῶν κάτω Θεῶν Δίκη κόρη)
 «Τοιοῦσδ' ἐν ἀνθρώποισιν ὤρισεν νόμους,
 «Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ψόμην τὰ σά
 »κηρύγμαθ' ὥστε ἄγραπτα κασφαλῆ θεῶν
 »νόμιμα δύνασθαι, θνητὸν ὄνθ' ὑπερδραμεῖν.
 «Οὐ γὰρ τι νῦν γε καχθές, ἀλλ' αἰεποτε
 »ζῆ ταῦτα, κουδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη·
 »τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς οὐδενός
 »πρόνημα δείκσασ', ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
 »δῶσειν· θανουμένη γὰρ ἐξῆδη, τί δ' οὐ;
 »καὶ μὴ σὺ προυκήρυξας εἰ δὲ τοῦ χρόνου
 »πρόσθεν θανοῦμαι, κέρδος αὐτ' ἐγὼ λέγω·
 »ἔστις γὰρ ἐν πολλοῖσιν, ὡς ἐγὼ κακός
 »ζῆ, πῶς ἔδ' οὐχὶ κατθανῶν κέρδος φέρει;

Οἱ λόγοι οὗτοι τῆς ἡμετέρας ἡρωϊδὸς εἶναι τὸ λαμπρότερον σημεῖον τῆς μεγάλης δραματικῆς εἰκόνας, ἥτις ἐκτυλίσσεται ἐνώπιον ἡμῶν, πάντα δὲ τὰ πρὸ τῆς στιγμῆς ταύτης καὶ τὰ μετὰ ταῦτα χρησιμεύουσιν ἀπλῶς, ὡς ὀπισθοσκήνια, δι' ὧν αἶρεται ἡ λαμπρότης τῆς πράξεως. Τραχάσσει ἡ καρδία τῶν γερόντων! μαίνεται ἐν ὀργῇ ὁ Κρέων, καὶ καταδικάζεται ἄνευ προστασίας ἄνευ ὑπερασπίσεως ἡ κόρη εἰς

τὸν διὰ ταφῆς θάνατον. Ἀπηγγέληται καὶ διατάχθη ἡ ποινή! Καὶ σπεύδει ἀκρατῆτως ὁ Κρέων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς! σπεύδει, ὡς σπεύδει πᾶς ἀμαρτάνων, κωφεύων εἰς τὴν δύναμιν τοῦ λόγου, εἰς τὰς παραινέσεις τῶν ψυχροτέρων καὶ εἰς τὰς ἰκεσίας τῶν ἀσθενεστέρων. Σπεύδει, καὶ, διότι φοβεῖται τὴν ἐξέγερσιν τῆς ἐν αὐτῷ συνειδήσεως, τρέμει ἢ ἀτενίσῃ τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος αὐτοῦ! μεθύει! εἶναι ἄφρων! Κωφεύει ἡ σκληρὰ αὐτοῦ καρδιά εἰς τοὺς ἀφελεῖς, ἀγνοοὺς καὶ κοσμίους λόγους τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ μνηστῆρος τῆς Ἀντιγόνης. Πάντας ὑποπέυεται, τοὺς πάντας θεωρεῖ ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ πᾶς ὁ νοουθετῶν αὐτὸν εἶναι ἡττων τοῦ συμφέροντος.

«Ἄγετε, λέγει, ἄγετε αὐτὴν καὶ ἐνταφιάσατε ζῶσαν! οἱ θεῖοι καὶ τὰ παράπονα αὐτῆς ἐξεγείρουσιν ἐν ἐμοὶ τὴν ἀγανάκτησιν».

“ μὴ τριῶς ἔτ' ἀλλὰ νιν
 »κοιμίζετ' εἴσω, δμῶες· εὐ δὲ τάσδε χρῆ
 »γυναῖκας εἶλαι μῆδ' ἀνειμένας ἐναῦ»

Καὶ ἄγεται ἡ βασιλόπαις Ἀντιγόνη, ὡς κακοῦργος εἰς τὴν θανάτην! Ἡ ἠρωϊκὴ στιγμή παρήλθε καὶ ἡ τρυφερὰ τῆς κόρης καρδιά ἀποκαλύπτει ἡμῖν τοὺς ἀκενώτους θησαυροὺς τῆς γυναικείας αὐτῆς ὑψηλῆς καὶ θετικῆς ἀρετῆς. — Αἰσθάνεται, ὅτι μετ' ὀλίγον μέλλει νὰ ἐγκαταλείψῃ πᾶν ὅ,τι πρὸ μικροῦ ἠγάπα καὶ ἐλατρεῦε, καὶ ὡς γνήσιον καὶ πιστὸν τῆς φύσεως τέκνον, δοκιμάζει ἀλληλοδιαδόχως πάντα τὰ ἄλλα, ὅσα ἠδύνατο γυναικὸς καρδιά, ἀλλὰ γυναικὸς εὐ ἠγμένης νὰ αἰσθανθῇ! Θρηνεῖ τὴν ἀπολλυμένην αὐτῆς νεότητα, ἀναλογίζεται μετὰ πικρίας, ὅτι ἄκλαυστος καὶ ἀνυμναιὸς προπέμπεται εἰς τὸν τάφον ὑπὸ τῶν Θεβαίων. «Ἴδετε, λέγει οἱ τῶν Θεβῶν ἄνακτες, οἱα πάσχω τὰ ὅσια ἐργασαμένη!» Ἠγάπα τὰς φωτεινάς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας ἐν ἡμέραις εὐδείαις, καὶ πρῶτον τὸν δίσκον τοῦ ἡλίου ἀποχαιρετᾷ! Πέμπει τὸν ἔσχατον καὶ παρθενικὸν αὐτῆς ἀσπασμὸν πρὸς τὰς διαυγεῖς τῶν Θεβῶν κρήνας, ἔνθα μετὰ τῶν φίλων αὐτῆς ἔπαιζε καὶ συνευθύμει! Ἀποχαιρετᾷ τοὺς εὐστήλους ναοὺς τῆς πόλεως, περὶ οὓς μετὰ τῶν ὀμηλικῶν παρθένων ὡς ἠγεμονίς πολλακίς ἐχόρευσεν! Ἠγάπα τὴν φύσιν ἐν τῇ ἀνηρᾷ αὐτῆς στολῇ καὶ μέλλει νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτὴν διὰ παντός, ἵνα κλεισθῇ ἐντὸς τάφου ψυχροῦ, ζῶσα νεκρά! Καὶ οἱ θεῖοι οὗτοι τῆς Ἀντιγόνης ἀνυψοῦσιν ἔτι μᾶλλον ἐν αὐτῇ τὸν ὑψηλὸν καὶ εὐγενῆ χαρακτῆρα τῆς γυναικὸς, ἔνθα συναντᾶται κατ' ἀνάγκην ὁ

ἡρωϊσμός τῆς ψυχῆς μετὰ τῆς τρυφερότητος τῆς καρδίας. Ἐνώπιον τῆς τρυφερᾶς κόρης πτοεῖται καὶ τὸ Συμβούλιον τῶν γερόντων, καὶ ἐνῶ καθῆκον αὐτοῦ ἦτο νὰ τηρήσῃ ἄκραν ἀμεροληψίαν, καὶ ἀπάθειαν παρὰ τὴν θέλησίν του, ἀφίνει νὰ βεύσῃ τὰ δάκρυα ἀπὸ τῶν παρειῶν αὐτοῦ. Προσπαθεῖ νὰ παρχυθῆσῃ τὴν ἀναξιοπαθῆ ἡγεμονίδα, ἀναμιμνήσκον αὐτῇ τὰ δεινοπαθήματα τῆς Νιόβης τῆς Δανάης καὶ ἄλλων τινῶν θεοτήτων, προδίδον οὕτω τὴν ἐν αὐτῷ μυστικῶς ἐξεγειρομένην θείαν καὶ δικαίαν τιμὴν. . . .

Κοῖτοι φθιμένῳ τοῖς ἰσοθέοις
Ἐγκλημα λαχεῖν μέγ' ἀκοῦσαι!»

Μὴ πρὸς Θεοῦ πολῖται Θηβαῖοι, φωνεῖ ἡ δύστηνος παρθένος, μὴ μὲ χλευάζεται πρὸ τοῦ θανάτου! ἄφετέ με ν' ἀποθάνω καὶ μετὰ τὸν θανάτον μου χλευάσατέ με!. Μοὶ ὀφείλετε τὰ δάκρυά σας! Ἴδετέ με, πορευόμεναι ἄκλαυτος πρὸς τὸν σκοτεινὸν Ἄδην!. Ἴδετε οἱ τῶν Θηβῶν ἀνακτες οἷα ὑπὸ τίνων πάσχω τὴν εὐσέβειαν σεβίσασα.— Ἀλλὰ μοὶ μένει ἐλπίς ἡδύστη, κατελθοῦσα εἰς τὸν Ἄδην θὰ κεῖμαι φίλη μὲν πρὸς τὸν φίλτατον πατέρα, ἀγαπητῇ εἰς σέ, ὦ γλυκεῖά μου μῆτερ, προσφιλῆς δὲ καὶ πρὸς σέ, ὦ ἀδελφὲ φίλτατε! Ἐπειδὴ ἐγὼ μόνη τῶν ἐν τῷ οἴκῳ ἔκλαυσα ὑμᾶς, ἐστόλισα, καὶ τὰς νενομισμένας ἐπιταφίους σπονδὰς ὑμῖν ἐν εὐλαθείᾳ προσήνεγκον. Νῦν δὲ, ὦ Πολύνοικες, τὸ σὸν ἐνταφιάζουσα σῶμα οὕτως αἰσχυρῶς τιμωροῦμαι! Καὶ ἐνῶ κατὰ τοὺς θεῖους νόμους ἐγὼ σ' ἐπροτίμησα πάσης ἄλλης σχέσεως, ὁ ἄρχων τῆς πόλεως τὰς πράξεις μου, ὡς πράξεις ἀσεβεῖς ἐτιμώρησεν. Φεῦ! Πρὸς τίνα δύναμαι τοῦ λοιποῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ στρέψω; Τίνα νὰ ἐπικαλεσθῶ, τίς μένει ἐλπίς, ἀφοῦ εὐσεβῆ πράττουσα ἔργα τὸ τῆς ἀσεβείας ὄνειδος ἀπήλαυσα!!

«Οἴμοι γελῶμαι, τί με, πρὸς Θεῶν πατρῶων,
«Οὐκ οἰχομένων ὑδρίζεις,
ἀλλ' ἐπίφαντον;
»ὦ πόλις, ὦ πόλεως
«πολυκτῆμονες ἄνδρες!

»ἐλθοῦσα μέντοι καρτ' ἐν ἐλπίσι τρέφω
»φίλη μὲν ἤξιεν πατρὶ, προσφιλῆς δὲ σοί,
»μῆτερ, φίλη δὲ σοί, κασίγνητον κάρα. κτλ.

Ἡ καρδία τῶν παρεστώτων μετέωρος καὶ συγκεκινημένη, ἀδυνατεῖ νὰ εὕρῃ τὴν λύσιν τοῦ προκειμένου προβλήματος. Οὔτε ἡ ἀγνότης τῶν ἀρχῶν τῆς εὐσεβοῦς κόρης, οὔτε τὰ δάκρυα αὐτῆς, οὔτε ἡ ἀνθηρὰ παρθενικὴ αὐτῆς ὄψις συγκινοῦσι τὸν θρασὺν Κρέοντα, καὶ ἀπάγουσι τὴν κόρην ἐν τῷ μέσῳ τῶν συγκινητικωτάτων αὐτῆς θρήνων πρὸς τὸν τόπον τῆς ταφῆς.

Οὔτω λοιπὸν ἀτιμωρητὴ μολύνεται καὶ ἐξυβρίζεται ἡ δσιωτέρα τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων!! Δὲν ὑπάρχει μεταξύ τῶν ἀνθρώπων μέσον σωτηρίας πρὸς τὸν δίκαιον! Τί σιγάτε, ὦ γέροντες, διατί ἀπέχετε, ὦ δίκαιοι ἄνδρες!! Ἐπὶ τοῦ μετώπου ὑμῶν ἀναγινώσκεται ἤδη ἡ ἐξεγειρομένη κατὰ τοῦ ἀδίκου κραυγὴ! "Ἐως πότε ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν τῆς πόλεως συμφερόντων συκρατεῖτε ἑαυτοὺς!! Διατί συγχωρεῖτε ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν νὰ τελεσθῇ ἡ φρικτὴ αὕτη θυσία τῆς δσίας πράξεως, χαριζόμενοι πρὸς τὸν τετυφλωμένον ἐγωῖσμόν τοῦ ἀδίκου!!; Τίς λοιπὸν τοῦ λοιποῦ θέλει περιφρουρήσει τὴν ἀθωότητα καὶ τοὺς νόμους τῆς ἀπαραγράπτου ἠθικῆς, ἐνώπιον τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀσεβῶν!! Εἶναι θεία, ἀνομολογεῖτε, ἡ γυνὴ ἡ πρὸς τὸν θάνατον ἀπαγομένη! ὕψηλὴ καὶ ὑπὲρ κατάληψιν ἡ πρὸ ὑμῶν τελουμένη ὑπὲρ τῶν ἱερῶν συμφερόντων τοῦ οἴκου θυσία! Σώσατε τὸν δίκαιον ἀπὸ τοῦ ἀδίκου θανάτου!!

Ἄλλ' ὄχι! οἱ νόμοι τῆς πόλεως καὶ τὸ καιρικὸν συμφέρον, εἶναι τὰ ἱερά, ἅπερ φρουρεῖτε τὴν στιγμὴν ταύτην!! Ἄναμένετε ὅμως ἀνομολογητῶς καὶ μυστικῶς συνδρομὴν τινά. — πόθεν ταύτην; — Ἐρευνήσατε εἰς τοὺς μυχοὺς τῶν καρδιῶν ὑμῶν καὶ ἴδετε, ὅτι ἡ ἐλπίς ἀπάντων πρὸς τοὺς θεοὺς ἤδη ἐστράφη! Παρὰ τῶν θεῶν λοιπὸν πάντες προσδοκᾶτε τὴν λύσιν τοῦ προκειμένου προβλήματος! Τὸ θῆμα ἀπήχθη, ἡ θυσία ἐτελέσθη!! Τί μένει λοιπὸν εἰσέτι; οἱ πάντες ἐστὲ σεσωσμένοι καὶ ἀσφαλεῖς; μένει μέγα τι, πρὸς ἐπισφράγισιν τῆς θείας ταύτης τῆς τοῦ καθήκοντος ἀποκαλύψεως; μέγα τι, πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς σαλευθείσης ὑμῶν πίστεως! μέγα! τρίς μέγα! Ὁ ἐξαγνισμὸς τοῦ οἴκου τῶν Λαθρακιδῶν ἀπὸ τοῦ βύβου τῆς οικογενειακῆς ἁμαρτίας, καὶ ἡ διὰ τῆς ἀληθοῦς μετανοίας τιμωρία ἅμα καὶ σωτηρία τοῦ σκληροτραχήλου καὶ ἀδίκου Κρέοντος. Διὰ τούτων δέ, ἡ μονιμοποίησις τῆς σωστικῆς τῶν κοινωνιῶν πίστεως, εἰς τὴν συνείδησιν τῶν Θεβαίων πολιτῶν, ἥτις ἀπὸ πολλοῦ διαμαρτύρεται κατὰ τῆς ἀσεβοῦς πράξεως, τῆς πίστεως, ὅτι ἀπαρκαίτητος ὑπάρχει δικῆς ὀφθαλμοῦ, ὅς τὰ πάνθ' ὄρα!! Ναί! ὑπάρ-

χει Θεός δικαιοσύνης, κυβερνῶν τὰς τύχας τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ἐθνῶν! Θεός τιμωρὸς τοῦ κακοῦ! Θεός ὑπερασπιστὴς τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου!! Καὶ τοιαῦτά τινά εἰσι τὰ αἰσθητάτα καὶ διανοητάτα τῶν Θεοφαιῶν κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ταύτην στιγμὴν, φόβος δὲ μυστικὸς κατέχει τὰς καρδίας αὐτῶν! καὶ δικαίως!! ἐπειδὴ πᾶσα ἀνοσία πρᾶξις ὑπὸ τὸ πρόσχημα δημοσίου συμφέροντος τελουμένη, ἐνοχοποιεῖ τοὺς πάντας, καὶ ἐπὶ τῶν πάντων ἐπίκειται ἡ τιμωρία ἐμμέσως ἢ ἀμέσως!! Ἄλλὰ πόθεν λοιπὸν ἐλεύσεται ἡ συνδρομή; πόθεν ἡ λύσις; Πόθεν τέλος ὁ ἀπὸ μηχανῆς Θεός; ;

Γέρον πολὺς ἀόμματος, ὑψηλός, μεγαλοπρεπής, ἐπιβλητικὸς, μὲ βῆμα μόνιμον καὶ μυστηριώδη τὴν ὄψιν, ὡς ἄλλος Μωϋσῆς, ἐπὶ τοῦ Σινᾶ, ἀπὸ τῆς χειρὸς νεωκόρου εὐλαβοῦς χειραγωγούμενος, προσέρχεται ἔνθα τὸ Συμβούλιον τῶν γερόντων συγκεχυμένον εἰσέτι ἐκ τῆς συγκινήσεως τῶν προαισθημάτων καὶ τῆς συμπαιθείας, ἀναμένει τὴν λύσιν τοῦ δράματος! Καὶ ἀντὶ τῆς Μωσαϊκῆς δωδεκαδέλτου φέρει ὁ ἱερεὺς τῶν Θεῶν τῶν Θεῶν, ὁ μάντις Τειρεσίας τὴν τῶν Θεῶν ἀπόφασιν!— Ἄταραχος τοῦ λοιποῦ πρὸς τ' ἀνθρώπινα πάθη, μακρὰν τοῦ σάλου τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου, μίαν ἀπὸ πολλοῦ ἔχει ὁ μάντις μέριμναν, μίαν μόνην φροντίδα εὐσεβῆ, τὴν σωτηρίαν τῆς πόλεως τῶν Θεῶν ἀπὸ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς ἀδικίας!! Κοινωνῶν δὲ κατ' ἐκάστην μετὰ τοῦ θεοῦ διὰ τῆς ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς αὐτοῦ πίστεως, παριστᾷ τὴν ἀληθῆ εἰκόνα τοῦ ἱερέως τῶν Θεῶν καὶ τοῦ φύλακος τῶν νόμων τῆς ἠθικῆς! Ἐρχεται ὅπως ἀναγγεῖλη τῷ Κρέοντι, ὅτι οἱ θεοὶ παροργισθέντες κατὰ τῆς πόλεως δὲν προσδέχονται πλέον τὰς προσφερομένας θυσίας, ὅτι τὰ ὄρνεα φωνὴν ἄγνωστον μέχρι τοῦδε μετὰ φθόγγου κακοῦχου κράζοντα, κατασπαράσσουσιν ἄλληλα διὰ τῶν φονικῶν ὀνύχων, ὁ δ' ἐκ τῆς κινήσεως τῶν πτερυγῶν αὐτῶν κρότος εἶναι ἀπαίσιος! Τὸ πῦρ δὲν λάμπει ἐπὶ τῶν θυμάτων! αἱ χολαὶ εἰς τὸν ἀέρα ἀνερχόμεναι διασκορπίζονται καὶ τὸ καλύπτον τοὺς μηροὺς πάχος καταπίπτει ἐπὶ τῆς στάκτης! Οἱ βωμοὶ ἅπαντες καὶ αἱ ἐσχάραι εἶναι πλήρεις τῶν ὑπὸ τῶν ὀρνέων κατασπαρχθεισῶν σαρκῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ Οἰδίποδος! Τὰ ἀρνία βρῦχονται κλαυθμηρῶς, οἱ Θεοὶ δὲν δέχονται τὰς ἱκετηρίου θυσίας.

Ἄλλ' εἶκε τῷ θανάτῳ, μὴδ' ὀλωλότα
κέντει τὴν ἄλκην τὸν θανόντ' ἐπικτανεῖν;

Ἐποχώρησον. ὦ τέκνον, ὑποχώρησον εἰς τὸ δίκαιον, καὶ μὴ πλήτ-

τις τὸν ἀποθανόντα, μὴ κεντᾶς τὸν ἤδη τεθνεῶτα!! Ποία ἀρετὴ νὰ φρονεῖ τις τὸν νεκρόν!! Προσδέχθητι τὴν νοουθεσίαν μου, ὠφελιμώτατον εἶναι, νὰ μνησθῆ τις παρὰ τοῦ ὀρθῶς ὀμιλοῦντος τὸ ὠφέλιμον!!

Ἄλλ' οὔτε ἡ παρουσία τοῦ μάντεως δύναται νὰ σωφρονήσῃ τὸν Κρέοντα! ὕβριζει βαναύσως! προπηλακίζει καὶ ἀπειλεῖ τὸν μόνον του ἀληθῆ φίλον!—Πρὸς ταῦτα ἡ θλίψις τοῦ σεβαστοῦ ἱερέως εἶναι ὑπερτάτη· σπαράσσει ἡ καρδία αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ ἀμαρτάνοντος, ἀγαπᾷ αὐτόν, θέλει νὰ τὸν διασώσῃ ἐκ τῶν ἐπαπειλούντων κακῶν τῆς θείας τιμωρίας! ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ τὸν σώσῃ διότι ἐξηγέρθη φεῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Κρέοντος δυσπιστία καὶ κατ' αὐτοῦ. Κατηγορεῖ αὐτὸν ψευδόμεινον! καὶ θρασὺς ὡς πᾶς, ὁ τὸ ἄδικον πράττων, ὕβριζει αὐτὸν ἐπὶ ἰδιοτελείᾳ καὶ τὸν καταναγκάζει τέλος ν' ἀποκαλύψῃ ὅσα ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ ἀπόρρητα εἶχε!—Πρόσεξον! πρόσεξον ὦ γηραιέ, ἀνακραζεῖ ὁ ἄφρων, δὲν θὰ μ' ἐξαπατήσῃς διὰ τῶν πειστικῶν σου λόγων!! — Οἱ παρεστῶτες πάντες συνταράσσονται καὶ ἐν ψυχικῇ παραχῆ ἀναμένουσι τοὺς λόγους τοῦ μάντεως!!

Ἄλλ' εὖ γε κάτισθι μὴ πολλοὺς ἔτι
 τρόχους ἀμιλλητῆρας ἡλίου τελῶν,
 ἐν οἷοι τῶν σῶν αὐτὸς ἐκ σπλάγχων ἕνα
 νέκυν νεκρῶν ἀμοιβὸν ἀντιδοῦς ἔσει,
 ἀνθ' ὧν ἔχεις μὲν τῶν ἄνω βαλῶν κάτω,
 ψυχὴν τ' ἀτίμως ἐν τάφῳ κατΰκισας,
 ἔχεις δὲ τῶν κάτωθεν ἐνθαδ' αὖ θεῶν
 ἄμοιρον ἀκτέριστον, ἀνόσιον νέκυν·
 ὧν οὔτε σοὶ μέτεστιν οὔτε τοῖς ἄνω
 θεοῖσιν, ἀλλ' ἐκ σοῦ βιάζονται τάδε.
 Τοῦτων σε λωδητῆρες ὑστεροφθόροι
 λοχῶσιν Ἄδου καὶ θεῶν Ἐριννύες,
 ἐν τοῖσιν αὐτοῖς τοῖσδε ληφθῆναι κακοῖς·
 Καὶ ταῦτα ἄθροισον εἰ καταργυρωμένας
 λέγω· φανεῖ γάρ, οὐ μακροῦ χρόνου τριδῆ,
 ἀνδρῶν γυναικῶν σοῖς δόμοις κωκύματα.
 Τοιαῦτά σου, λυπεῖς γάρ, ὥστε τοξότης
 ἀφῆκα θυμῷ καρδίας τοξεύματα
 βέβαια, τοῦ σὺ θάλλπος οὐχ ὑπεκδραμεῖ.

Μάθε λοιπόν, λέγει ὁ Τειρεσίας, μάθε λοιπόν ἄφρων, ὅτι δὲν θέλεις διανύσει πολλοὺς εἰσέτι τοῦ ἡλίου κύκλους πρὶν ἢ ἕνα τῶν φιλτάτων σοι εἰς τὸν Ἄδην καταπέμψῃς ἀντὶ τῶν πράξεών σου!! Παραβιάζον-

ται ὑπὸ σοῦ τὰ τῶν Θεῶν νόμιμα, αἱ δ' Ἑρινῦες τοῦ Ἄδου καὶ τῶν ἄνω Θεῶν ἐνεδρεύουσιν ἤδη, ἵνα λάβῃς τὴν τιμωρίαν ἴσην τῇ ἀμαρτίᾳ! — Μετ' ὀλίγον θρῆνοι ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν θέλουσι πληροῖ τὸν οἶκόν σου. Τοιαῦτα ἀληθῆ τοξεύματα, ὡς τοξότης ἐπιδιέξις ἔρριψα κατὰ τῆς ψυχῆς σου, ὅπως ἐξεγείρω ἐν αὐτῇ τὴν σωστικὴν μετάνοιαν!! — Καὶ στραφεὶς ἀξιοπρεπῶς, «Σὺ δέ, ὦ παῖ, εἶπεν, ὁδήγησόν με εἰς οἶκους, ἵνα μὴ ἐξυβρίζωμαι νεανικώτερον ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τούτου. Καὶ ἀπέρχεται ὁ Τειρεσίαις!

Μόλις δ' οὗτος ἔστρεψε τὰ νῶτα, καὶ διανοίγονται οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Κρέοντος, συνταράσσεται ἡ πατρικὴ αὐτοῦ καρδιά καὶ πιστεύει, ὅτι ἐπίκειται αὐτῷ ὄντως μεγίστη συμφορὰ. — Ζητεῖ συμβουλὴν, ὁ πρό μι-
κροῦ ἀπτώτος παρὰ τῶν γερόντων, καὶ σπεύδει ὁ ἴδιος, ὅπως ἰδίαις χερσὶν ἀποχώσῃ τὸ θῆμά του!! Ἄλλὰ φεῦ! πολὺ ἐβράδυνεν ἐν αὐτῷ ἡ μετάνοια! ἡ ὑπομονὴ καὶ μεγαλοψυχία τῶν Θεῶν ἐξηντλήθη καὶ ἡ τιμωρία ἐπικάθηται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ! Οἱ γέροντες προαισθανόμενοι τὴν καταστροφὴν τοῦ βασιλικοῦ οἴκου, ὑψοῦσιν ἐν συγκινήσει καὶ δακρύοις χεῖρας ἰκέτιδας, ἐπικαλούμενοι τὴν ταχθεῖαν ἀντίληψιν τοῦ Θεοῦ τῶν Θεῶν!

Καὶ νοῦ, ὡς βιαίας
ἔχεται Πάνδαμος ἀμὰ πόλις ἐπὶ νόσου,
μολεῖν καθαρσίῳ ποδὶ Παρνασίαν
ὑπὲρ κλιτῶν, ἢ στονόεντα πορθμόν.
Ἴω πῦρ πνεόντων
χόρογ' ἀστρων, νυχίων
φθεγμάτων ἐπίσκοπε,
Παῖ Ζηνοῦς γένεθλον,.....

«Ἐλθέ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν, ἀνακράζουσι, ἔλθε, ὦ χορηγὲ τῶν πυριπνῶν ἀστρων, ὦ παῖ τοῦ Διός! Ἡ πόλις ὑπὸ ὀλεθρίας κατέχεται νόσου, νόσου ἀσεβείας, νόσου παραβιασμοῦ τῶν ἱερῶν τῆς ἠθικῆς συμφερόντων! Ἐλθέ εἰς βοήθειαν ἡμῶν καὶ σώσον ἡμᾶς!!»

Καὶ μετ' ὀλίγον ἄγγελος δρομαίως ἔλθων, ἀγγέλλει εἰς τοὺς πολίτας Θεβαίους καὶ εἰς τὴν Εὐρυδικὴν τὴν σύζυγον τοῦ Κρέοντος, ἥτις ὑπὸ τῶν αὐτῶν κακῶν προαισθημάτων κατατροχόμενη, εἶχεν ἐξέλθει τῶν ἀνακτόρων, ἵνα διὰ τῶν εὐχῶν αὐτῆς τὴν θεὰν Ἀθηναῖαν προσαγορεύσῃ. Ἀγγέλλει ὁ ἄγγελος ὀλέθριον ἄγγελμα! Ὁ Κρέων εὗρεν τὴν μὲν Ἀντιγόνην νεκρὰν, τὸν δὲ φίλτατον αὐτοῦ υἱὸν Ἄημονα νεκρὸν ἐπὶ νεκρᾶς

ΒΙΚΤΩΡ ΣΑΡΔΟΥ

κείμενον — Ἀπέρχεται σιγῶσα, σιγὴν ἀπαισίαν ἢ ταλαίπωρος μήτηρ, καὶ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων θέτει τέρμα εἰς τὸν βίον αὐτῆς, αὐτὴ ἑαυτὴν πληγώσασα πρὸς τὴν καρδίαν. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν στιγμὴν ὁ Κρέων πλήρη φέρων τὴν εἰκόνα τοῦ μετανοοῦντος ἀμαρτωλοῦ, θρηνεῖ θρῆνον σπαράσσοντα τὰ σπλαγγχνα αὐτοῦ, καὶ ἀνομολογεῖ δημοσίᾳ, ὅτι εἰς ἀσεβεῖς καὶ θηριώδεις παρεξέτραπτη ἀποφάσεις, ἕνεκα τῆς παραζάλης τοῦ σάλου καὶ τῆς μέθης τοῦ σφοδρῶς ἐν αὐτῷ κυμαίνοντος πάθους.

Οἶμοι,

κακὸν τοδ' ἄλλο δεύτερον βλέπω τάλας.
 Τίς ἄρα, τίς με πότμος ἔτι περιμένει;
 ἔχω μὲν ἐν χερσεσιν ἀρτίως τέκνον,
 τάλας, τὸν δ' ἔναντα προσδλέπω νεκρόν.
 Φεῦ φεῦ μάτερ ἀθλία, φεῦ τέκνον.

.....

.....

Ἴτω Ἴτω,

φανείτω μύρων ὁ κάλλιστ' ἐμῶν
 ἐμοὶ τερμίαν ἄγων ἀμέραν
 ὕπατος· Ἴτω Ἴτω,
 ὅπως μηκέτ' ἄμαρ ἄλλ' εἰσίδω.

.....

*Αἰγοίτ' ἂν μάταιον ἀνδρ' ἐκποδῶν,
 ὅς, ὦ παῖ, σὲ τ' οὐχ ἐκὼν κάκτανον
 σὲ τ' αὖ τόνδ', ὦμοι μέλεος, οὐδ' ἔχω
 ὅσα πρὸς πότερον ἴδω· πάντα γὰρ
 λέχρια τᾶν χερσῖν, τὰ δ' ἐπὶ κρατὶ μοι
 πότμος δυσκόμιστος εἰσήλατο.

Φεῦ! δυστυχῆς, φωνεῖ ἢ ὑπὸ τοῦ ἄλγους βεβαρυμένη αὐτοῦ καρδία, τίς ἄρα τύχη μὲ ἀναμένει εἰσέτι!! Κρατῶ εἰς τὰς χεῖράς μου νεκρὸν τὸν υἱόν μου!! ἐνώπιόν μου δὲ καὶ ἕτερος νεκρὸς κατὰκειται, ἢ προσφιλὴς μου σύζυγος! Φεῦ! φεῦ! δυστυχῆς μήτηρ! φεῦ τέκνον μου ἀγαπητόν! ἄς ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ, ἄς ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, ἄς ἔλθῃ ἵνα μὴ ἐπανάιδω ἄλλην ἡμέραν! Ἀπομακρύνάτέ με ἐντεῦθεν, ἐμὲ τὸν μάταιον! Ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον!!

Ἀθεράπευτὰ εἰσὶ τὰ ἐν ταῖς χερσὶ μου κακὰ, ἅτινα ἢ ἀφόρητος τύχη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου ἐπεσώρευσε!

Ἡ σπαραξικάρδιος αὕτη τοῦ Κρέοντος μετάνοια καὶ συντριβή,

ἔπρεπε ν' ἀφήσωσι κέντρον ἰσχυρὸν καὶ διδάγμα ἀξιωματικὸν εἰς τὰς καρδίας τῶν παρεστώτων, ἵνα ἰκανοποιηθῇ ἡ συνείδησις καὶ τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ Κρέοντος αὐτοῦ!

«Ἡ φρόνησις, λέγει ὁ χαρὸς τῶν γερόντων, ἡ φρόνησις τέκνον μου, εἶναι τὸ πρῶτον τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας προσόν! Περὶ δὲ τοὺς Θεοὺς οὐδέποτε οὐδαμῶς πρέπει ν' ἀσεβῶμεν.» Ἐπίκειται τιμωρία πρὸς σωφρονισμὸν τοῦ ἀμαρτάνοντος! Ὑπάρχει δικῆς ὀφθαλμοῦ, ὑπερασπιστῆς τῶν ἀληθῶν τοῦ ἀνθρώπου συμφερόντων, ὅστις ἐξεγείρει ἐν ἡμῖν τὴν μετάνοιαν, ὅπως ἐξαγίση τὴν καρδίαν ἐκ τῆς ἀμαρτίας!

«Πολλῶ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας
«πρῶτον ὑπάρχει· χρὴ δ' ἐς τὰ Θεῶν·
«μηδὲν ἀσεπτεῖν.»

Κωνσταντινούπολις Ἰουλίου 1885

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΕΧΑΓΙΑ

ΣΚΕΨΙΣ

Σὰ δένδρο ποῦ τὴν ἀνοίξει τὰ φύλλα του βλαστάνει
Μὰ τὸ χειμῶνα πέφτουνε, μαραίνονται, τὰ χάνει,
Ἔτσι καὶ ἡ ἐλπίδες μας οἱ μοσχαναθρεμμένες
Μεσ' ἰστὸ χειμῶνα τῆς ζωῆς πέφτουνε μαραμένες.

1885

Ψ'

